

ZAKLJUČNA RIJEČ

KARDINALA FRANJE KUHARIĆA NA TEOLOŠKO-PASTORALNOM TEČAJU ZA SVEĆENIKE

25. SIJEČNJA 1991.

Kao zagrebački nadbiskup i kao veliki kancelar Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Zagrebu zahvaljujem dekanu, profesorima-predavačima, svima koji su nam ove dane služili nastojeći nas uvesti u tajnu Božje riječi, u tajnu Biblije.

Ja bih ipak ponovio ono što kaže Sabor: »Sveto pismo u životu Crkve«:

21. *Crkva je uvijek častila božanska Pisma slično kao i samo Gospodinovo Tijelo*, budući da – osobito u svetoj liturgiji – *ne prestaje uzimati i pružati vjernicima kruh života tako sa stola riječi Božje kako sa stola Tijela Kristova*. Ta božanska Pisma, zajedno sa Svetom Predajom, uvijek bijahu i jesu Crkvi vrhovno pravilo njezine vjere, jer – Bogom nadahnuta i jednom zauvijek pismom ustaljena – nepromjenljivo saopćuju riječ samoga Boga i čine *da se u riječima prorokâ i apostolâ ori glas Duha Svetoga*. Sve, dakle, Crkveno propovijedanje – kao i sama kršćanska religija – treba da se hrani i upravlja Svetim Pismom. U svetim knjigama, naime, Otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi u susret svojim sinovima i s njima razgovara. *A tolika je sila i moć u riječi Božjoj da je ona uporište i životna snaga Crkvi, a sinovima Crkve ona je jedrina vjere, hrana duši, čisto i nepresušno vrelo duhovnoga života*. Stoga za Sveto Pismo izvrsno vrijede riječi: *»Živa je uistinu Božja riječ i djelotvorna«* (Heb 4, 12), *»koja ima moć da gradi i daje svima baštinu među posvećenima«* (Dj 20,32; usp. 1 Sol 2,13).

Ne samo Crkva nego i ljudi kulture, ljudi znanosti priznaju da je Biblija svojom vrijednošću zaista knjiga nad knjigama u svojoj literaturi svijeta, u svim bibliotekama roda ljudskoga. KNJIGA NAD KNJIGAMA!

Koliko je ona potrebna čovjeku, pokazuje glad za Knjigom u zemljama u kojima je Crkva bila na osobit način potlačena, kada joj je bila uskraćena svaka komunikacija s čovjekom i javnošću preko Svetoga pisma. Kako su željno primali Bibliju u Sovjetskom Savezu, u Čehoslovačkoj, u Poljskoj, Mađarskoj, u svim zemljama Istoka! Kako su sa zahvalnošću primali osobito »Bibliju mladih«, kako smo čuli, prevedenu na dvanaest istočnih jezika, koju je upućivala »Kršćanska sadašnjost« na ta područja! U Slovačku i u Češku moglo se slati Bibliju samo na osobne adrese. Kada su primili knjigu, smatrali su Bibliju najvećim darom.

Kada sam bio prošle jeseni na simpoziju evropskih biskupa u Rimu, onda je jedan biskup iz istočne zemlje, Ukrajine, pripovijedao kako je jedna žena dobila

Bibliju. Morala je ići 4 kilometra daleko na poštu da je podigne. Gotovo plačujući od radosti, nosila ju je kući svjesna da nosi veliko bogatstvo.

Tatjana Goričeva kaže u jednoj svojoj knjizi da je glad za Riječju Božjom bila tolika i kod nekih mladih, da su čitali ateističku literaturu kako bi u njoj našli citate Svetog pisma. Kad bi pronašli citat iz Svetog pisma, ispisali bi ga, oko njega se sabirali, čitali, razmatrali i, kaže, često puta samo na jednoj rečenici Svetog pisma događala su se obraćenja. Vjerujemo da je to prisutnost živoga Boga, koji razgovara sa svojim sinovima i sa svojim kćerima.

Mi biskupi proglasili smo ovu korizmu BIBLIJSKOM KORIZMOM. Poželjno je da se naš apostolat usmjeri prema tome da se zaista naši vjernici, osobito naše obitelji, opet susretnu sa Svetom pismom. Stoga bih zamolio i preporučio izdavačima Svetog pisma, kod nas je to osobito »Kršćanska sadašnjost«, da se izradi što jeftinije izdanje, barem neko džepno Novoga zavjeta, kako bi ono bilo što dostupnije što širem krugu ljudi, da ne bi bilo nijedne vjerničke obitelji, barem one koju mi posjećujemo u božićno vrijeme za blagoslov kuća, koja ne bi imala barem Novi zavjet. Uz to moramo potaknuti dakako vjernike da osjete veličinu toga dara Božje riječi i da pokušaju otvarati tu knjigu u zajednici svoje obitelji, makar ne imali uza se stručnjaka Svetog pisma, makar ne imali egzegetu koji bi im svaki tekst tumačio na osobit način. Duh Sveti će ih voditi u razumijevanje Riječi Božje i ta će ih božanska Riječ povezivati u zajedništvo i tako će postati zajednička molitva.

Na svim susretima s vjernicima uvijek apeliram da moramo vratiti u naše obitelji zajedničku molitvu. Ispitujući stanje po župama, ustanovljujemo da, barem u ovim našim sjevernim krajevima, možda 80 – 90 posto obitelji, koje se smatraju kršćanskima, zajednički više ne mole. Odsutnost zajedničke molitve iz obitelji jest odsutnost Boga. Uzalud ćemo propovijedati o nekom preporodu kršćanskog i obiteljskog života ako se obitelj ponovno ne okupi na molitvu. Sveto pismo je najpogodniji način da se opet u njima probudi želja za Bogom. Slušajući i razmatrajući Božju riječ, to će se čitanje uvijek pretvoriti u zajedničku molitvu jer će već samo čitanje biti molitva.

Drugo, braćo, ono što bih vam posebno stavio na srce jest naš osobni povratak molitvi Časoslova. Nemamo o tome istraživanja jer je to nezgodno pitanje, premda na kanonskim vizitacijama pitamo svećenika da li moli Časoslov. To je pitanje njegovoj savjesti, na koje on može odgovoriti sa DA. Mislim da je Časoslov, barem kod nekih svećenika, na margini njihova života: Koliko dospijem, ako dospijem, koliko imam vremena.

Prije ređenja uvijek govorim ređenima: Časoslov treba biti prva točka tvoga dnevnog programa, jer Bog treba biti tvoj prvi susret, budući ćeš se samo iz svoga susreta s Bogom drukčije susretati sa svojim dužnostima, sa svojim odgovornostima, sa svojim vjeroučenicima, sa svakim čovjekom. Zato Časoslov, ono što i Crkveni zakonik na osobit način naglašava, treba biti sadržaj našega duhovnog, i molitvenog života. Zašto? Pa tu je riječ Božja, tu Bog govori.

Razmatrao sam onu misao sv. Pavla da Duh Sveti govori u nama neizrecivim uzdisajima (usp. Rim 8,26). Koji su to uzdisaji Duha Svetoga kojima on u nama moli? Te je uzdisaje Duh Sveti pripremao kroz stoljeća u Knjizi psalama. To je molitva koju Duh Sveti stavlja u čovjekovo srce, u njegove misli, u njegovu

egzistenciju da zaista psalmima, uzdisajima Duha Svetoga, molimo u svakoj svojoj životnoj situaciji; i kad smo žalosni, i kad smo radosni, i kad zahvaljujemo, i kad smo grešni pa se kajemo, i kad smo ugroženi, progonjeni, i kad nam se Bog opet objavljuje kao jedino utočište, tvrđava. Sve imamo u psalmima, sve je rečeno, sva raspoloženja srca i duše stavljena su u psalme da bi Duh Sveti molio u nama neiskazanim uzdisajima.

Ovaj Tečaj osobito se tiče nas svećenika – da u nama ne samo probudi razmišljanje kako Riječ Božju ponuditi nego kako njome moliti, kako Božja riječ postaje u nama molitvena riječ po kojoj se zaista susrećemo s Bogom. Kao što sam napomenuo u homiliji prvoga dana, citirajući onoga svećenika, susrećemo se sa živim Bogom.

Htio bih napomenuti još jednu molitvu koju treba poštivati, oduševiti za nju naše ljude jer je vrlo jednostavno razmatranje Svetog pisma. Osim psalama, osim knjiga Svetog pisma, nemamo nijednu tako biblijsku molitvu kao što je molitva krunice. To je najbiblijskija molitva jer je satkana od riječi Božje, satkana je od molitve Gospodnje, satkana je od pozdrava anđelova Mariji, satkana je od misterija otkupljenja. Središte te molitve jest središnje djelo Božje: otkupljenje, utjelovljenje, muka, smrt i uskrsnuće Sina Božjega. Kroz tu jednostavnu molitvu i naša neuka baka, i naš sveučilišni profesor, i dijete, i mladić ulaze u bit objave. Tu je sadržana sva objava jer je sva objava Isus Krist.

Zato Majka Božja u svojim privatnim objavama preporučuje molitvu krunice, u kojoj također Crkva osluškuje govor Božji. Bog ima pravo da govori. Bog ima pravo da na izvanredan način bude u kontaktu sa svojim sinovima i kćerima. I u ovom našem 20. stoljeću on progovara po Majci Sina Božjega, kroz Marijino srce. Civilizacija bez srca uvijek je civilizacija bez Boga, odnosno civilizacija bez Boga jest civilizacija bez srca. Ako je Bog istjeran iz politike, ako je Bog istjeran iz ekonomije, ako je Bog istjeran iz suživota među ljudima, a on je grijehom istjeran iz čovjekova srca, iz čovjekove savjesti, onda imamo civilizaciju smrti. Zato Bog želi taknuti čovjekovo srce po onom toplom Srcu koje je sam stvorio, a to je srce majke, osobito Srce Bogomajke.

Zato smo mi biskupi u Sarajevu opet naglasili molitvu krunice, i osobnu molitvu, i obiteljsku molitvu. Evanđelje je posebno utkano u krunicu jer gotovo za svako otajstvo u njemu možemo naći tekst o otajstvu Kristovu.

Biblija je otopljiv dokaz da je Bog prisutan u svim događajima svijeta i u svim okolnostima života. Stoga oslušujmo poruku, koju je i dekan spomenuo, fatimsku poruku na početku ovog stoljeća. Središnji događaj povijesti 20. stoljeća, koji će najviše odjekivati svijetom našeg vremena, jest oktobarska revolucija, ideologija marksizma, navještaj novog »spasenja«, navještaj novog svijeta, novog društva. Sve staro prolazi, sve novo dolazi, i oktobarska revolucija usvojila je riječ Apokalipse: »Evo, sve činim novo« (Otk 21,5). Novo spasenje, ali protubožje, bez Boga. Zato je to bio navještaj rata samomu Bogu, navještaj rata Jaganjcu, rata koji se je ukorijenio duboko u povijest, u prostore, u svijest ljudi i izrodio je tolike žrtve.

U istoj toj godini kada se imao dogoditi najveći događaj našega stoljeća i podijeliti svijet i naoružati ga do smrti, par mjeseci prije toga planula je Božja iskrica na Zapadu, na rubu Evrope, u siromašnom Portugalu. Troje siromašnih pastirića čuvalo je svoje ovce. 13. svibnja 1917. dolazi Marija u bjelini, poziva na

molitvu, pokoru i obraćenje; dakle riječ Božja! U tih šest susreta Marija tumači povijest našeg stoljeća. Mi smo svjedoci kako se jedan veliki dio toga tako događao.

25. siječnja 1938. zažarilo se nebo Evrope crvenim svjetlom, koje je bilo naviješteno u Fatimi kao znak dolaska rata, koji će, po proroštvu, biti mnogo strašniji od prvoga svjetskog rata. Na Istoku snaga, moć, krv, rušiti stari svijet i graditi novi, ali bez Boga i protiv Boga, a tamo ponizni razgovor, evanđeoski susret Majke s djecom: »Recite svijetu neka moli.«

Oslušujmo što Duh Sveti govori crkvama i po riječi Marijinoj.

Povijest nije samo djelo ljudsko, povijest je djelo Božje, a mi se u nju uključujemo vjerom, nadom i ljubavlju živeći Božju riječ. Kako god situacija izgledala kritična, kako god mogla postati tragična, ipak mi, nadahnuti Božjom riječju, ne gubimo pouzdanja. Vjerujemo da smo ne samo u Božjim rukama nego u Božjem srcu. Pozovimo svoje vjernike na pouzdanu, iskrenu molitvu.

Želimo dobro svomu narodu, ne samo hrvatskomu nego i svakomu narodu. Uvijek kažem i stranim novinarima kad me pitaju: Ono što želim hrvatskomu narodu kao Hrvat, a želim mu svako dobro, slobodu i mir, to želim i svakomu narodu. Ne isključujem nikoga. Zato molimo mir ne samo svomu narodu, molimo mir svakomu narodu, molimo za mir svijeta. Mislim da moramo reći svomu narodu: Draga braćo i sestre, ipak moramo nešto promijeniti u svom životu. Mislim da imamo dva teška grijeha, koji su osobito izazovni i razarajući, a to je naša psovka i prolijevanje nevine krvi nerođenih. To su već dvije strašne ljage na biću našeg života i našeg naroda. Stoga moramo moliti za promjenu misli, mentaliteta, prosuđivanja. Riječ Božja to je svjetlo. Ako Riječ Božja ne prosvijetli savjest, onda je ona za nas neplodna riječ, mrtva riječ, jedna mrtva knjiga u knjižnici. Bog nije govorio za knjižnice da bude među autorima na nekom popisu vrijednih knjiga, nego je govorio srcu čovjeka, svakog čovjeka i našem srcu. Otvorimo Božjoj riječi svoje srce i savjest i Bog će biti s nama, a mi u njemu. Amen.

† *Franjo kard. Kuharić*